

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Гавви Олександра Володимировича
на тему «**Неакадемічні форми філософської комунікації у розвитку
теоретичної думки**»,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 03 Гуманітарні науки
за спеціальністю 033 Філософія

Актуальність теми дисертації. Актуальність дослідження визначається недостатністю сучасних академічних форм філософської комунікації у формуванні теоретичного мислення, необхідного для осмислення і вирішення наявних сьогодні проблем людського буття. Автор цілком слушно зазначає, що глобальний ринок вимагає масового оновлення навичок працівників, зокрема розвитку критичного/аналітичного/креативного мислення, вміння розв'язувати проблеми, приймати адекватні рішення в умовах невизначеності та інформаційної неповноти, але зазначає, що це не що інше, як евфемізм для маскуванню реального запиту на розвиток саме теоретичного мислення. Завдання розвитку відповідного типу мислення історично виконує саме філософська комунікація, яка найбільш повно реалізується у протиставленні та взаємодоповненні академічних та неакадемічних своїх форм. Оскільки сьогодні академічні форми філософської комунікації не встигають реагувати на наявні суспільні виклики, перспективним є дослідження неакадемічних форм філософської комунікації, які історично поставали як відповідь на суспільний запит щодо розвитку універсального типу мислення та м'яких навичок. На відміну від академічних, неакадемічні – неформальні, добровільні форми філософської комунікації можуть бути більш мобільними та швидко реагувати на суспільні трансформації, забезпечуючи необхідну їй послідовну генезу теоретичної думки.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни. Дисертант залучає широке коло методологічних підходів та методів, за рахунок використання яких здійснює ретельний аналіз представлених у дослідженні ідей. Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає в наступному:

- дисертант докладно аналізує неакадемічні форми філософської думки, виокремлює їхню специфіку, причини виникнення та особливості функціонування, визначає їхні функції у розвитку теоретичної думки;
- застосовуючи історико-генетичний та компаративний методи автор демонструє діалектичну взаємозумовленість академічних та неакадемічних форм філософської думки у формуванні та розвитку теоретичного мислення;
- на основі широкого трансдисциплінарного порівняння дослідник здійснює суттєве уточнення у розділенні понять академічності та академізму,

неакадемічності та неакадемізму, чим формує суттєве підґрунтя свого дослідження;

- ґрунтуючись на ретельному аналізі класичних та сучасних філософських здобутків дисертант розкриває специфіку неакадемічних форм філософської комунікації у їхній єдності та протиставленні академічним формам та демонструє як через формування неакадемічних спільнот та об'єднань відбувається наступництво у формуванні теоретичного мислення;

- дисертант має безпосередній досвід участі, формування, організації та розширення неакадемічних форм філософської комунікації, що представлено в його практичній діяльності та висвітлено у третьому розділі дисертаційної роботи й відтак, свідчить про дійсну застосовність й практичну ефективність отриманих результатів.

Для з'ясування ролі неакадемічної філософської комунікації в культивуванні теоретичного мислення в умовах сьогодення, дослідник дібрав цілком обґрунтовані й доцільні методи, які дозволили йому виконати наукове завдання, поставлене в дисертаційній роботі, а отже, є підстава стверджувати, що здобувач повною мірою оволодів методологією наукової діяльності.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності. За своїм змістом дисертаційна робота здобувача Гавви О.В. повністю відповідає Стандарту вищої освіти зі спеціальності 033 Філософія та напрямкам досліджень відповідно до освітньої програми «Філософія».

Дисертаційна робота є завершеною науковою працею і свідчить про наявність особистого внеску здобувача у науковий напрям сучасної філософії та гуманітаристики.

Розглянувши звіт подібності за результатами перевірки дисертаційної роботи на текстові співпадіння, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Гавви Олександра Володимировича є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Мова та стиль викладення результатів. Дисертаційна робота написана українською мовою. Автору вдалося поєднати доступний, майже художній, але при цьому науковий стиль викладу матеріалу з стрункою логічною послідовністю розкриття методології, підґрунтя та результатів дослідження. Таким поєднанням Олександр Володимирович фактично демонструє ефективність неакадемічної філософської комунікації у функціонуванні й розвитку теоретичного мислення. Дослідник ретельно аналізує, прояснює та впорядковує базові терміни, прослідковує та порівнює генезу основних концептів дослідження.

Дисертація складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури та додатків. Загальний обсяг дисертації 240 сторінок.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, ступінь її опрацювання у вітчизняних і зарубіжних дослідженнях: філософських та міждисциплінарних;

визначено мету й завдання дослідження, розкрито його наукову новизну та практичну цінність у руслі трансформацій сучасного суспільства та становлення цифрової економіки. У вступі окреслено теоретико-методологічну основу дослідження, розкрито інформаційну основу дисертаційної роботи, висвітлено її апробацію.

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади дослідження» дисертант висвітлює ті напрацювання, що склали теоретико-методологічний базис дисертаційної роботи. Автор спирається на міждисциплінарний характер дослідження, але формулює на його основі філософську методологічну стратегію, поєднуючи у струнку схему напрацювання в царинах філософії, гуманітаристики, історії освіти, теорій та ідей, соціології, психології, історії науки, культури і літератури. Зважаючи на комплексний характер обраної теми дослідження дисертант докладно описує обрані ним методи дослідження і обґрунтовує їхню доцільність. Автору вдається суттєво уточнити поняття теоретичного мислення, сформулювати його ознаки; здійснити розмежування пар понять «академічність-академізм» / «неакадемічність-неакадемізм» та продемонструвати їхню діалектичну спорідненість, прояснити зміст поняття «філософська комунікація» та визначити специфіку її академічних і неакадемічних форм.

У другому розділі «Історична генеза неакадемічних форм філософської комунікації як рушіїв розвитку теоретичної думки» здійснено аналіз і систематизація історичних форм неакадемічної філософської комунікації та порівняння їх з академічними формами. На історичних прикладах дисертант демонструє як виникнення неакадемічних форм філософської комунікації залежить від відносин у спільнотах певної історичної доби, показує як у період історичного зламу відбувається чітка диференціація академічних та неакадемічних форм філософської комунікації в продукуванні теоретичної думки. Автор залучає широке коло неакадемічних форм філософської комунікації: від епістолярних та салонних до наукових гуртків та об'єднань і приходить до висновку, що значна кількість досягнень світової теоретичної думки завдячує своїй появі саме таким позаакадемічним спільнотам і зазначає, що ця їхня роль зберігається і зараз.

У третьому розділі «Культивація сучасного теоретичного мислення в просторі неакадемічної філософської комунікації» дисертант обґрунтовує чому запит на теоретичне мислення йде сьогодні не з академічних кіл освітян, діячів культури, науки, держави, а саме з економічної сфери, підприємців та бізнес-структур. Дослідник стверджує, що поряд з дефіцитом теоретичного мислення зростає запит на таке мислення, що тяжіє до фундаментальності та раціональності, але це усвідомлюється не стільки на рівні академічних чи державних інституцій, а економічних, тобто як цілком матеріальна потреба. Дисертант залучає поняття гнучких/м'яких навичок, навчання впродовж життя та широкого тезаурусу умінь, які сьогодні визначаються як необхідні. І приходить до висновку, що потреба в цих навичках і те, що запит у них йде від неакадемічних сфер, актуалізує неакадемічні форми філософської комунікації й відтак розглядає філософську комунікацію між академізмом і неакадемічністю як простір виникнення теоретичної думки, що ілюструє на прикладах

закордонних та українських неакадемічних філософських об'єднань, учасником яких є і сам дисертант.

У Висновках наведено результати дослідження та окреслено його перспективи.

У Додатках подано список публікацій, які відображають результати дослідження.

Розділи дисертації послідовно відбивають розвиток думки автора, текст роботи демонструє планомірне виконання поставлених завдань і обґрунтованість отриманих результатів.

Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи. Наукові результати дисертації висвітлені в 11 наукових публікаціях здобувача, серед яких 3 статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України. Результати дослідження додатково висвітлені в одноосібній статті в іноземному виданні, що на момент публікації входило до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus. Тексти опублікованих статей свідчать про глибоку зацікавленість дисертанта у дослідженні, досить кропітку роботу щодо опрацювання наукових та художніх джерел, аналіз яких дозволив виокремити теоретичне ядро дослідження. Автор уміло використовує загальнонаукові та філософські методи для розкриття і підтвердження своїх ідей, слідує нормам наукової спільноти та дотримується правил академічної доброчесності.

Також результати дисертації були апробовані на 7 наукових фахових конференціях.

Таким чином, наукові результати, описані в дисертаційній роботі, повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувача.

Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи. За результатами розгляду дисертації Гавви Олександра Володимировича можемо також звернути увагу на деякі дискусійні моменти, які можливо, потребують уточнення.

1. Дисертант проводить паралель між затребуваними сьогодні типами мислення та теоретичним мисленням, але обмежується коротким порівнянням в контексті, з якого читачу важко виокремити суттєве для дослідження співвідношення теоретичного і критичного, аналітичного, наукового, спекулятивного типів мислення. Прояснення співвідношення між згаданими термінами могло б додатково посилити методологічний базис дослідження.

2. Автор звертається до діалектичного методу, але не розкриває явно його роль у формуванні та функціонуванні теоретичного мислення, попри те, що зазначає недостатність саме діалектичності на наявному рівні теоретичної думки. Демонстрація способів застосування діалектичного методу у неакадемічних формах філософської комунікації могла б добре відобразити формування теоретичної думки у таких осередках.

3. Дисертант докладно розглядає найрізноманітніші неакадемічні форми філософської комунікації, але лише побіжно згадує її академічні форми. З одного боку, це дійсно зумовлено напрямом дослідження, але на нашу думку, співвіднесення наявних сьогодні академічних форм філософської комунікації з неакадемічними дозволило б проявити результати дослідження більше рельєфно.

Тим не менш, ми вважаємо, що висловлені зауваження не є визначальними і не зменшують загальну наукову новизну та практичну значимість результатів та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Висновок про дисертаційну роботу.

Таким чином, вважаємо, що дисертаційна робота здобувача ступеня доктора філософії Гавви Олександра Володимировича на тему «Неакадемічні форми філософської комунікації у розвитку теоретичної думки» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є завершеним науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для гуманітарних наук. Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п.6–9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувач Гавва Олександр Володимирович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 033 Філософія.

Офіційний опонент:

доцент кафедри філософії
Криворізького державного педагогічного університету,
кандидат філософських наук,
доцент

Надія Козаченко

М.П.

« 24 » 12 20 23 року